HUMANISTIČKE STUDIJE

6|2019

Univerzitet
Donja Gorica

ČASOPIS
HUMANISTIČKE STUDIJE

Glavni i odgovorni urednik:
Dragan K. Vukčević

Urednik broja
„Evropski izbori (2019) u kontekstu reforme Evropske unije i njihov uticaj na Zapadni Balkan“:
Dragan Đukanović

Redakcija:
1. Đorđije Borozan (Podgorica);
2. Ilija Vujačić (Podgorica);
3. Dragica Vujadinović (Beograd);
4. Milan Podunavac (Podgorica);
5. Cirila Toplak (Ljubljana);
6. Mirjana Maleska (Skoplje);
7. Asim Mujkić (Sarajevo).

Savjet:
1. John Keane (Sidney);
2. Nenad Dimitrijević (Beograd);
3. Čedomir Čupić (Beograd);
4. Olga Breskaja (Vilnius);
5. Ana Krasteva (Sofija, Lyon);
6. Panos Ljoveras (Solun);
7. Đuro Šušnjić (Beograd);
8. Tonko Maroević (Zagreb);
9. Viljam Smirnov (Moskva);
10. Rudi Rizman (Ljubljana);
11. Alpar Lošonc (Novi Sad);
12. Vesna Kilibarda (Podgorica);
13. Stefano Bianchini (Bologna);
14. Hans-Georg Ziebertz (Würzburg);
15. Ratko Božović (Beograd).

Sekretar: Nikola Zečević

Dizajn: Mile Grozdanić

Priprema za štampu: Bojan R. Popović
Medeon, Podgorica

Lektura i korektura: Valentina Knežević

Izdavač: HS, UDG

Podgorica,
2019.

www.humanistickestudije.me

6|2019

SADRŽAJ

DRAGAN K. VUKČEVIĆ Uvodna riječ
glavnog i odgovornog urednika /5/

DIO I TEMA BROJA: EVROPSKI IZBORI (2019)
U KONTEKSTU REFORME EVROPSKE UNIJE I
NJIHOV UTICAJ NA ZAPADNI BALKAN
RADMILA NAKARADA Višeslojne poruke izbora
za Evropski parlament (2019) /9/
LJILJANA GLIŠOVIĆ Evropska Nemačka ili nemačka
Evropa: rezultati izbora za Evropski parlament u Nemačkoj
i izbor predsednika Evropske komisije /23/
SAJMA ADEMOVIĆ Identitet kao osnova
evropeizacije Zapadnog Balkana /33/
NIKOLA B. ŠARANOVIĆ Religijski akteri i političko
akterstvo: izbori za Evropski parlament 2019. godine /47/
LUKA NEŠKOVIĆ Budućnost Evrope i kriza hrišćanskog identiteta /57/

DIO II STUDIJE
MILUN LUTOVAC Romani mojkovačkog književnog kruga /71/
NIKOLA BANIĆEVIĆ Reforme sektora nacionalne bezbjednosti
u procesu evroatlantskih integracija Crne Gore /85/

DIO III RECENZIJE
FILIP TESAR, *Etnički konflikti,* Biblioteka XX vek, Beograd, 2019
(Milan Podunavac) /103/
ĐURO ŠUŠNJIĆ, *Sjaj odlomka: Prilozi otvorenoj antropologiji*,
UDG — Fakultet umjetnosti, Podgorica, 2019. (Luka Rakojević i
Nikola Vukčević) /107/
MILOVAN ĐILAS, *Pisma iz zatvora*, Vukotić Media, Beograd, 2016.
(Veselin Pavlićević) /111/

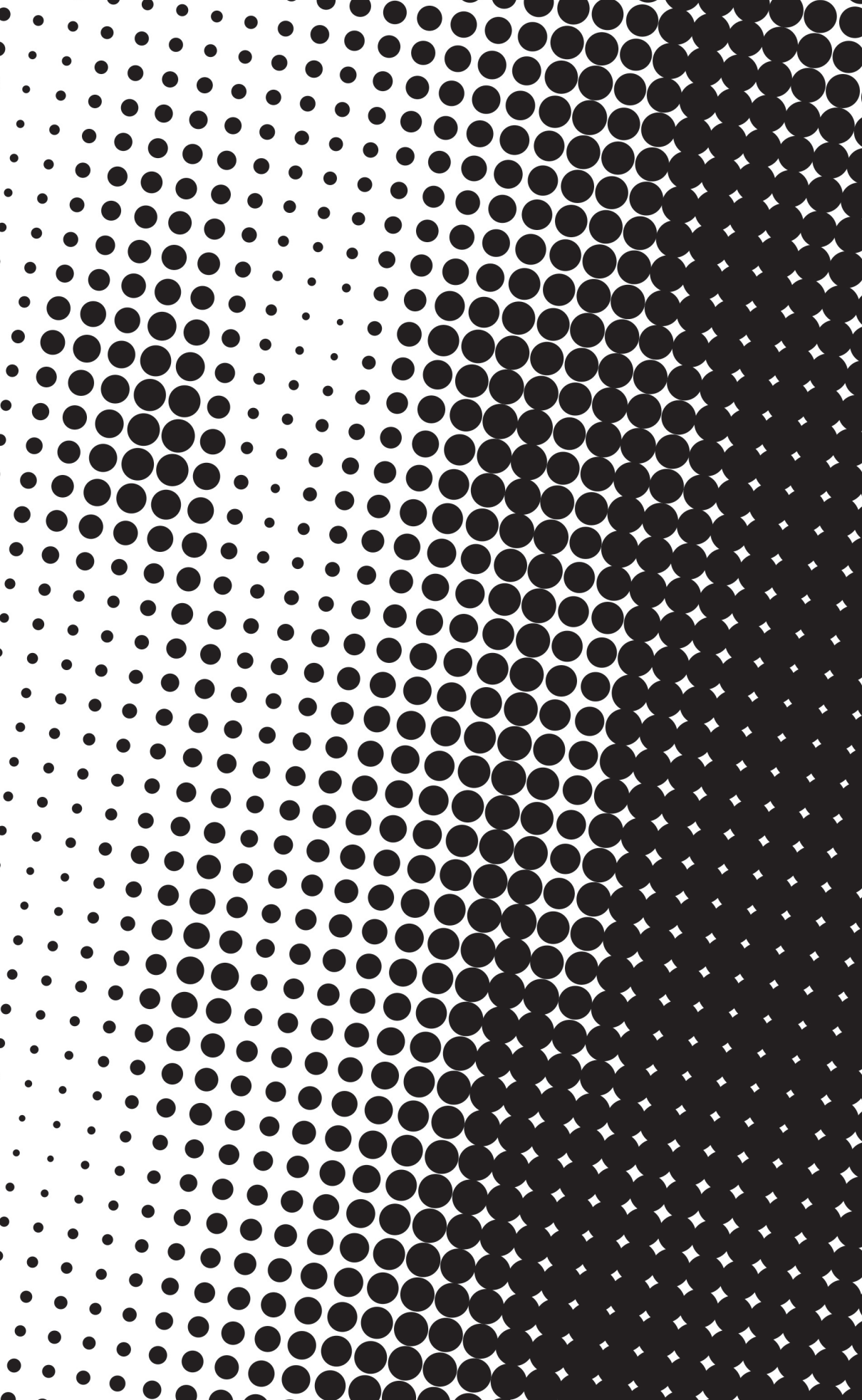

Ljiljana Glišović*

UDK 342.534:061.1EU(430)

Evropska Nemačka ili nemačka Evropa: rezultati izbora za Evropski parlament u Nemačkoj i izbor predsednika Evropske komisije

Cilj predmetnog rada jeste predstavljanje rezultata izbora za Evropski parlament u Nemačkoj, imajući u vidu da su u mnogim zemljama EU klimatske promene bile glavni predmet predizborne kampanje. Stranke vladajuće koalicije u Nemačkoj pretrpele su značajne gubitke na ovim izborima. Rad se bavi i postupkom izbora bivše ministarke odbrane Nemačke, Ursule fon der Lajen (Ursula von der Leyen), za predsednicu Evropske komisije, i ulogom šefova država članica u izboru predsednika EK, odnosno Saveta i po mišljenju jednog dela javnosti njihovim nedemokratskim ponašanjem zaobilaženjem mehanizma tzv. "Spizenkandidaten", kao i mogućim implikacijama izbora na proces proširenja Evropske unije zemljma Zapadnog Balkana.

Ključne riječi: klimatske promene, predsednik Evropske komisije, vladavina prava, "Spizenkandadaten" (vodeći kandidati), *proces proširenja Evropske unije na Zapadni Balkan*.

Predmet ovog rada jesu rezultati izbora za Evropski parlament u Nemačkoj i izbor predsednika Evropske komisije sa aspekta nove konstelacije moći u Evropi. Da li je Evropa postala nemačka? Da li je Nemačka skliznula u ulogu odlučujuće političke sile u Evropi? Ovom temom bavio se svojevremeno nemački sociolog Ulrih Bek (Ulrich Beck) u svom briljantnom eseju o novoj ulozi Nemačke u Evropi „Nemačka Evropa", objavljenom 2012. Engleski istoričar Timoti Garton Eš (Timothy Garton Ash) ovako o tome piše februara 2012:

„Godine 1953. Tomas Man govori pred studentima u Hamburgu apelujući na njih da ne streme '*Nemačkoj Evropi*, nego *evropskoj Nemačkoj*'. Ova rečenica nebrojeno je ponavljana u vreme ponovnog ujedinjenja Nemačke. Danas imamo onu varijantu koju je mali broj ljudi predvideo, naime, evropsku Nemačku u nemačkoj Evropi."[1]

Šta se promenilo od 2012. do 2019? Bilo bi veoma pojednostavljeno novu konstelaciju moći u Evropi svesti samo na ulogu Nemačke, ne uzimajući u obzir repozicioniranje Francuske, ili pak onoga što najbolje ilustruje tekst koji se uoči izbora pojavio na naslovnoj strani

* Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Beogradu, ljiljana.glisovic@fpn.bg.ac.rs

1 Timoti Garton Ash, "Allein kriegen sie es nicht hin. In die Führung Europas hat sich Deutschland nicht gedrängt, es ist auch schlect darauf vorbereitet", in: *Der Spiegel* (13. Februar 2012), S. 24 f, online dostupno na: http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-83977208.html.

dnevnika Politika „Bitka između Makronove i Orbanove Evrope“[2], te uticaj aktera izvan Evropske Unije, Rusije, Kine i Amerike. Posle Drugog svetskog rata i holokausta Nemačka je uspela da se od statusa poslušnog učenika uspne do učitelja Evrope. Na ovom mestu čini se primerenim i opaska u vezi sa upotrebom reči „moć“ (Macht) u nemačkom političkom jeziku, koja ima svoj savremeni supstitut u reči „odgovornost“ (Verantwortung). Više je nego jasno da u ovom slučaju reč odgovornost skida sa sebe, ili možda baš naglašava, sav teret nemačkog ratnog nasleđa.

U daljem tekstu usredsredićemo se na rezultate izbora za Evropski parlament u Nemačkoj i izbor fon der Lajen, te reagovanja u nemačkoj javnosti povodom izostanka mehanizma Spitzenkandidata i napokon moguće implikacije izbora predsednice Evropske komisije na procese proširenja EU zemljama Zapadnog Balkana.

Grafik 1 pokazuje rezultate izbora za Evropski parlament u Nemačkoj. I u Nemačkoj su teme imigracija, terorizam, ekonomska situacija, finansije evropskih zemalja i nezaposlenost, a isto tako i klimatske promene, obeležile evropske izbore. Vladajući blok nemačke kancelarke Angele Merkel CDU/CSU osvojio je najveću podršku od oko 28 odsto glasova, ali je u značajnom padu u odnosu na izbore 2014. kada su imali su 35,4%. Nemačke socijaldemokrate su pale sa 20,7 iz 2014. na 15,6 odsto. Snažne udare pretrpele su vladajuće stranke ne samo u Nemačkoj, već i u Francuskoj i Velikoj Britaniji, ali i Grčkoj i Hrvatskoj, donekle i Sloveniji. Zeleni su posle CDU/CSU na drugom mestu sa oko 22% glasova, što je dvostruko više u odnosu na prethodne evropske izbore. Tako su Zeleni, što je slučaj i u velikom broju drugih zemalja EU, uspeli da po broju glasova preteknu tradicionalne partije, najveći dobitnici izbora za Evropski parlament u Nemačkoj, uprkos prognozama da će izbori za Evropski parlament proteći u znaku evroskeptičnih stranaka, što se tumači pozivom glasača na klimatsku akciju. Evropski Zeleni tematski su se fokusirali na zaštitu klime, koja je i pre evropskih izbora bila prioritet mladih birača, imali su poruku posvećene i ambiciozne borbe protiv klimatskih promena, za zelenu ekonomiju, inovacije i istraživanja, ali i protiv rasizma i mržnje, za socijalna prava i definisanje minimalne zarade, vladavinu prava i ljudska prava. Zelene biraju mladi. Tradicionalnim strankama više ne uspeva da dopru do mladih glasača i to ne samo zbog tema, već i zbog slabijeg snalaženja u digitalnom prosoru komunikacije. U Nemačkoj je 34 odsto mlađih od 25 godina glasalo za Zelene, dok je situacija drugačija sa biračima iznad 60 godina: samo 13 odsto njihovih glasova dobili su Zeleni, dok ih je 40 odsto biralo Demohrišćane. Alternativa za Nemačku i Socijaldemokrate (SPD) takođe su imali više uspeha kod starijih nego kod mlađih birača. Krajnja desnica, AfD osvojila je 10,5% glasova, manje nego što se očekivalo, ali više od osvojenih glasova 2014. i manje u odnosu na rezultate nacionalnih izbora 2017. godine. Dva razloga

[2] „Bitka između Makronove i Orbanove Evrope“, Politika, 25. 05. 2019.

diskrepancije razultata nacionalnih i evropskih izbora u pogledu Alternative za Nemačku su prvo, da je AfD 2017. na nacionalnim izborima glasove dobijala prevashodno na migrantskom pitanju i drugo, da je to lokalno situirana stranka, i treći, koji se tiče uopšte uspeha Alternative za Nemačku jeste razlika u normativno vrednosnim sistemima kod istočnih i zapadnih Nemaca, što su možda najbolje pokazali nacionalni izbori 2017. U saveznim državama Saksonija i Brandenburg, bivšim pokrajinama NDR-a AfD je osvijila najviše glasova na izborima za Evropski parlament, dok su Zeleni osvojili najviše glasova u pokrajini Šlezvig — Holštajn, Berlinu, Hamburgu i Minhenu. Otuda i naslovi u nemačkoj štampi poput „AfD najjača na Istoku, Zeleni u metropolama". Nemačka će u novom parlamentu EU, pored CDU/CSU, Zelenih, SPD, AfD, Levice i FDP, biti zastupljena i sa nekoliko manjih stranaka. Prema prognozama ARD-a, satirična stranka „Partija" će imati tri poslanika, „Slobodni birači" (Freie Wähler) dva poslanika, a ÖDP, Stranka za zaštitu životinja, Porodična stranka, Pirati i Volt — po jednog.

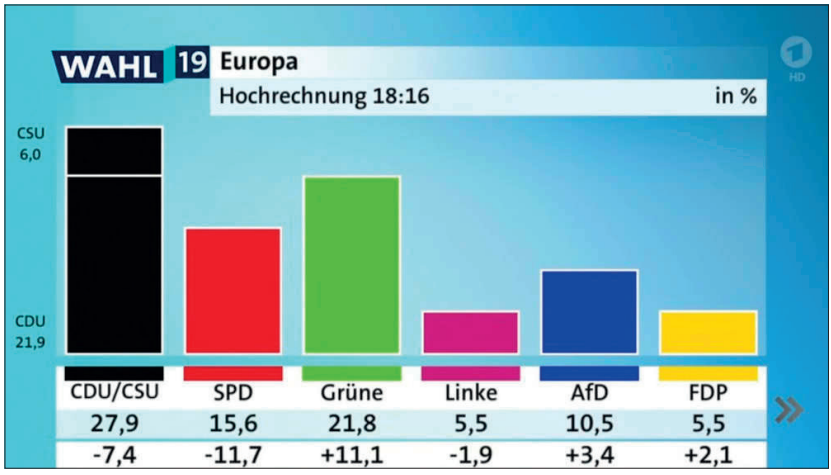

Izvor: merkur.de

U kontekstu uloge Nemačke u Evropi, ali i repozicioniranja Francuske, sva je prilika da treba sagledati izbor bivše ministarke odbrane Nemačke, Ursule fon der Lajen za predsednicu Evropske komisije zaobilaženjem mehanizma tzv. "Spitzenkandidaten" (glavnih kandidata) i Kristin Lagard (Christine Lagarde), generalne direktorke MMF, na čelo Evropske centralne banke. Ostaje pitanje da li je time zaista postignuta ravnoteža između interesa Unije i zemalja članica. Napomenimo da je mehanizmom *Spitzenkandidata*, 2014. Žan Klod Junker (Jean Claude Juncker) izabran za predsednika Evropske komisije. Sistem *Spizenkandidaten* trebalo je da doprinese smanjivanju demokratskog deficita unutar EU time što bi „nosilac liste" koja dobije najviše glasova na izborima za Evropski parlament bio predložen od strane Saveta za kandidata za predsednika Evropske komisije u skladu sa čl. 17. Ugovora o EU, uvedenim Lisabonskim sporazumom, koji je stupio na snagu krajem 2009. Njime je propisano da

Savet uzme u obzir izbore za Parlament pri predlaganju kandidata za predsednika Komisije.[3] Tako je Evropska narodna partija izabrala 2018. u Helsinkiju Manfreda Vebera (Manfred Weber) — CDU, za svog vodećeg kandidata za predsednika EK. Za konzervativnog i hrišćanski orijentisanog Vebera, sudeći po izjavama na nemačkoj televiziji, mnogi su smatrali da isuviše pokazuje razumevanje za premijera Mađarske, Viktora Orbana, čija je stranka Fides suspendovana iz EPP. Partija evropskih socijalista SPE, izabrala je holandskog socijaldemokratu Fransa Timermansa (F. Timmermans) potpredsednika EK za kandidata za predsednika, a nominovan je na kongresu partije u Lisabonu. Dok je Veber kritikovao „nekontrolisano stanje" 2015. u Nemačkoj, izazvano migrantskom krizom i politikom Angele Merkel, Timermans je hvalio humanost kancelarke: „Ona je tada spasla Evropu."[4] Ostali Spitzenkandidaten bili su Jan Zahardil iz Češke, Alijansa evropskih konzervativaca i reformista, Margret Vestager (Margrethe Vestager) iz Danske, Liberali i Ska Keler (Ska Keller) — Savez 90/Zeleni, Nemačka i Bas Eikhaut (Bas Eickhout), Groenlinks, Holandija, Evropska partija Zelenih, kao i Niko Kue, zajedno sa Slovenkom Violetom Tomić, kao čelni dvojac Levice. Činjenica da su zeleni i levičari predložili po dva vodeća kandidata, dok su liberali predložili čak sedam, već je donekle ukazivala da se pomenutim mehanizmom neće postići veća demokratičnost, tim pre što su u pitanju same evropartije. Sa druge strane, predstavnici Saveza konzervativaca i reformista, u skladu sa proklamovanom politikom prevlasti autoriteta država članica u odnosu na institucije EU, zauzeli su stav da Savet treba da bude taj koji će imati isključivu odgovornost po pitanju predloga predsednika Komisije. Pošto su narodnjaci i socijalisti, dve najveće partije, predložili po jednog kandidata, to i nije izazvalo nikakav potres. Pred same izbore za predsednika Evropske komisije došlo je do razmimoilaženja stavova između Nemačke i Francuske po pitanju predsednika Evropske komisije. Nemačka kancelarka svojevremeno je podržala kandidata narodnjaka Manfreda Vebera, dok se francuski predsednik Emanuel Makron usprotivo njegovom izboru i predložio novog kandidata, pregovarača EU za Bregzit, Mišela Barnijea (Michel Barnier) Manfredu Veberu zamereno je da nikada nije vršio neku visoku funkciju u izvršnoj vlasti i da uz to ne govori fracuski, što se na neki način podrazumevalo za mesto predsednika Evropske komisije.

Nakon nekoliko krugova pregovora unutar Saveta, tokom kojih su se kao kandidati pojavljivali i predvodnici drugih partijskih lista, za kandidata je odabrana Ursula fon der Lajen, prva žena na poziciji ministra odbrane Nemačke i prva koja je postala predsednica Evropske komisije nakon što je tu funkciju imao nemački predstavnik, Volter

[3] https://eur-lex.europa.eu›legal-content›TXT›PDF (posećeno 15. 10. 2019)

[4] https://www.neuepresse.de/Nachrichten/Politik/Deutschland-Welt/Spitzenkandidat-Weber-Ich-moechte-1000-ueberfluessige-EU-Vorschriften-streichen (posećeno 15. 10. 2019)

Holštajn (Walter Hallstein) daleke 1958. Zamenica je predsednika Hrišćanske demokratske unije Angele Merkel, pripada narodnjacima u Evropskom parlamentu, koji imaju najviše poslanika u novom sazivu. Stoga se može zaključiti kako je rezultat izbora za Parlament delimično uzet u obzir prilikom odabira kandidata, dovoljno da se ispoštuje slovo zakona. Od 2005. je na ministarskoj funkciji u saveznoj vladi Nemačke. Rođena je u Briselu, gde je njen otac bio dugogodišnji službenik Komisije. O istrazi u Bundestagu u vezi sa sredstvima koje je njeno ministarstvo dodeljivalo spoljnim konsultantima mimo propisanih procedura, između ostalog i firmi njenoga sina, više se ne piše u nemačkoj štampi, ali se sve više opravdava način njenog izbora.

U tekstu, zapravo intervjuu pod naslovom „Nije sve što je drugačije od onoga što poznajemo, odmah nedemokratsko“[5] sa Heiko Sauerom, profesorom ustavnog i upravnog prava na Bonskom univerzitetu, o tome da li je Savet svesno napustio sistem Spitzenkandidata, koji je veću težinu davao partijskim grupacijama pri izboru šefa EK i da li je posredi deficit demokratije u EU, sledi konstatacija profesora Sauera da izbor fon der Lajen nije nedemokratski i nije izdaja birača i da se i vodeći kandidati biraju na način kako je izabrana fon der Lajen, odnosno birači ne odlučuju o predsedniku Komisije, a šefovi država i vlada imaju mogućnost da ne prihvate predložene kandidate, vodeći računa o ravnoteži između interesa Unije i zemalja članica, što se i dogodilo.

Profesor Sauer je u intervjuu rekao kako treba razmotriti dve stvari: pre svega, da će vodeći kandidati biti predstavljeni biračima, a da oni ne mogu da utiču na njihovo imenovanje, i drugo, da moramo da budemo svesni da postoje dve različite institucije EU: učestvovali smo kao glasači u kreiranju Parlamenta, koji je zauzvrat uključen u kreiranje Komisije, ali zajedno sa Savetom[6]. Postavlja se, međutim, pitanje, da li će na narednim izborima za Evropski parlament biti ovakva izlaznost, s obzirom na to da je reč o najvećoj izlaznosti u poslednjih dvadeset godina, kao i da li je zaobilaženjem mehanizma vodećih kandidata u slučaju izbora Ursule fon der Lajen za predsednicu Evropske komisije korak unazad kada je u pitanju smanjenje demokratskog deficita u EU.

Što se tiče mogućih implikacija izbora fon der Lajen za predsednicu Evropske komisije na proširenje EU, u intervjuima koji su usledili odmah nakon njenog izbora, fon der Lajen je podvukla evropsku perspektivu Zapadnog Balkana, naglasivši da delimo isti kontinent, kulturu i izazove. Posebno je istakla da podržava otvaranje pregovora o pristupanju EU za Albaniju i Severnu Makedoniju, nakon čega je, nažalost, ponovo odgođen početak pregovora o pristupanju. Obećanje iz Soluna (2003) o uvođenju šest država Zapadnog Balkana u EU odavno ne predstavlja mišljenje većine u EU. Postavlja se

[5] “Nicht alles, was anders ist, als wir es kennen, ist gleich undemokratisch”, Legal Tribune Online, 16. 07. 2019.

[6] Ibidem

pitanje ko zaista želi proširenje u EU? Predsednica Evropske komisije se, kao što je već pomenuto, od prvog dana svog imenovanja zalaže za nastavak približavanja zemalja u regionu evropskim strukturama. Radio Slobodna Evropa preneo je stav predsednice Evropske komisije[7] da proces pristupanja zemalja Zapadnog Balkana treba da se odvija paralelno sa procesom unutrašnjih reformi evropskih institucija. „Kada je reč o pristupnim pregovorima ja bih se založila da promene procesa idu paralelno, odnosno da se zemljama da prilika da počnu pristupne pregovore", izjavila je fon der Lajen u svom prvom nastupu pred novinarima od kada je, 1. decembra ove godine, preuzela dužnost šefice Evropske komisije.[8] „Strateški je apsolutno važno da što jasnije pokažemo zemljama Zapadnog Balkana da ih želimo na našoj strani i da imamo veliki interes u njihovom približavanju Evropskoj uniji", poručila je fon der Lajen, a na prvom redovnom sastanku novog kabineta Komisije 4. 12. 2019. naglasila da je nedavna odluka o neotvaranju pristupnih pregovora sa Severnom Makedonijom i Albanijom bila „strateška greška" EU, čime je potvrdila stav Federike Mogerini (Federica Mogherini), bivše visoke predstavnice Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost o načinjenoj „istorijskoj grešci"[9]. I pored ohrabrujućih signala predsednice Evropske komisije sva je prilika da ne treba očekivati nikakve značajnije promene u pogledu proširenja EU, jer je ova tema, reklo bi se, veoma nepopularna među zemljama članicama, zbog čega je u proteklom periodu i došlo do stagnacije u svim procesima koji su vezani za proširenje. Stav francuskog predsednika, Emanuela Makrona, koji, nažalost, nije usamljen među članicama EU, jeste da Evropa prvo mora da se konsoliduje pre nego što nastavi da se bavi proširenjem, ne praveći očigledno razliku između procesa pregovora, reformi i angažovanja sa zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima i samog proširenja.

O stavu EU u vezi sa proširenjem EU i, potom, mogućim implikacijama izbora fon der Lajen na proces proširenja, čini se primerenim i iznošenje stava Adelhajd Fajlke (Adelheid Feilcke), ekspertkinje za Zapadni Balkan[10] u komentaru „Zapadni Balkan u redu za čekanje".[11] Fajlke, direktorka Sektora za Evropu medijske kuće *Deutsche Welle* konstatuje da se Evropska unija suočava s izazovom preispitivanja svog unutarnjeg zajedništva i svog odnosa prema zemljama Zapadnog Balkana, naglasivši da je vreme za novu strategiju EU za Zapadni Balkan koja može da se realizuje u EU i koja ljudima u

---

7 https://www.slobodnaevropa.org/a/30307345.html

8 Ibidem

9 https://apnews.com

10 https://www.dw.com/de/kommentar-westbalkan-in-der-warteschleife/a-49494344

11 Isti naslov „Zapadni Balkan u redu za čekanje" sa sintagmom u redu za čekanje pojavio se inače u više nemačkih dnevnika u kontekstu proširenja EU, npr. *Süddeutsche Zeitung*, 30. januar 2018, ili pak sa varijacijom „Zapadni Balkan u večnom redu za čekanje", *DW*, 10. 07. 2017 — Lj. G.

zemljama na Zapadnom Balkanu daje konkretne perspektive. Takozvani Berlinski proces koji je 2014. pokrenula kancelarka Merkel, smatra najrealnijim instrumentom politike konkretnog približavanja u trenutnoj krizi EU. Ona ističe i brojne pomake u regionalnoj saradnji, od infrastrukturnih projekata do regionalne saradnje mladih RYCO, koji ljudima u regionu donose stvarna poboljšanja. Tako navodi uzajamno priznavanje diploma, dogovoreno u Poznanu, kao pravi i konkretan napredak za hiljade mladih akademski obrazovanih osoba. Sa aspekta prolongiranog ili bolje reći odloženog članstva u EU ona apeluje na brojne male korake usmerene ka normalizaciji međususedskih odnosa, a koji su svakako povezani s jasnim zahtevima za norme i reforme vladavine prava. To je ono što ljudi istinski trebaju i što cene. Berlinski proces se može smatrati kao verovatno najrealniji instrument politike konkretnog približavanja u trenutnoj krizi EU.

O podeljenosti nemačke javnosti u pogledu proširenja EU govore prilozi *Süddeutsche Zeitung, Welt, Westdeutsche Zeitung* u kojima se iznosi stav da zemlje Zapadnog Balkana treba da dobiju jasnu perspektivu članstva u EU dok, sa druge strane, konzervativni *Frankfurter Allgemeine Zeitung* donosi stav svog novinara, korespondenta za Jugoistočnu Evropu sa sedištem u Beču, inače dugogodišnjeg izveštača iz Srbije, Mihaela Martensa (Michael Martens), pod naslovom „Zašto Srbiji nije mesto u Evropskoj Uniji"[12]. Martensovi argumenti su primer Bugarske i Rumunije, koje su primljene u članstvo 2007. godine, mada za to nisu bile spremne. „Već tada su postojale velike rezerve prema primanju te dve zemlje. Politika i pravosuđe su bile koruptne. A Bugarska je imala i veliki problem sa organizovanim kriminalom. Zato su obe ove nove članice bile stavljene pod nadzor. (...) To je bilo pre dvanaest godina. Taj nadzorni mehanizam je velikim delom bez učinka, ali on je još uvek na snazi. I to sa dobrim razlogom."[13] Tekst završava sledećom konstatacijom: „Takva članica samo bi oslabila EU. I zato takvoj Srbiji mesto jeste u Evropi, ali ne i u Evropskoj uniji. Barem ne danas i ne sutra".[14]

Ovaj tekst završićemo autorom i knjigom kojom je i započet. „Nemačkom Evropom" Ulriha Beka i nekom vrstom samorefleksije: „Rašireno je mišljenje da je *više Evrope* ono što nam je potrebno da prevaziđemo krizu. Međutim, u zemljama članicama Evropske unije je sve manje ljudi koji podržavaju ideju o *više Evrope*. Da li je u takvim uslovima uopšte zamisliva potpuna realizacija evropske političke unije? Zajedničke poreske, ekonomske i socijalne politike? Ili se zbog preokupacije političkim ujedinjenjem isuviše dugo zanemarivalo ključno

[12] Michael Martens, "Warum Serbien nicht in die Europäische Union gehört", *FA. Z*, 28. 04. 2019, dostupno i na https://www.faz.net › Politik › Ausland.
[13] Ibid.
[14] Ibid.

pitanje, ono o evropskom društvu, te tako pravio račun bez krčmara, bez građana Evrope?“[15]

Izbori za Evropski parlament su završeni, u novi saziv Evropske komisije ušla su i dva člana koja su bila tzv. Spitzenkandidaten, Frans Timermans i Margret Vestager, a za novog komesara za proširenje EU izabran je Oliver Varhelji (Oliver Varhelyi), koji je prethodno obavljao funkciju mađarskog ambasadora pri EU, pošto prethodni kandidat koga je predložila Mađarska, Laslo Tročanji (Laszlo Trocsany) nije prošao Komitet za pravne poslove Evropskog parlamenta, a svet i Evropu nastavljaju da potresaju ratovi, terorizam, ekonomska kriza, velika migraciona kretanja, a klimatske promene nužno se pojavljuju na agendama i programima političkih stranaka, postajući čak odlučujući faktor izbora, što su pokazali i ovi za Evropski parlament.

Kakve opasnosti, a kakva iskušenja donosi budućnost? EU je od potpisivanja Rimskog ugovora položila mnoge testove u svojoj istoriji. Ostaje nada da će EU uspeti da se reformiše u dijalogu sa drugim kulturama i sopstvenim nasleđem, uključujući proširenja na Zapadni Balkan, a naslovi poput „Sumrak Zapada“[16], „Propast Zapada“[17] ili pak „Kraj istorije i poslednji čovek“[18] ipak ostati samo na nivou refleksija i upozorenja njihovih autora.

Na kraju, nije na odmet pogledati i sebe u ogledalu. Uzmimo Srbiju, uz samo par opaski — još uvek konfuzno organizovana i troma državna uprava od državnog do lokalnog nivoa, o vladavini prava i slobodi medija da ne govorimo, te sasvim na drugom nivou, ali ništa manje važnom, odsustvo bilo kakve kontrole izduvnih gasova vozila sa motorom na unutrašnje sagorevanje, nerazdvojeno đubre na papir, metal, plastiku i organsko đubre, nisu, svakako, preporuka za prijem Srbije u dogledno vreme u Evropsku uniju. Srbija i region zapadnog Balkana mogu i mnogo toga da nauče iz ovogodišnjih izbora za Evropski parlament, pre svega o temama koje su nedovoljno kod nas zastupljene — klimatske promene, inovacije, istraživanja, koje konačno treba da postanu deo političke ponude i debate. Naravoučenije čitavog procesa pripreme, kriterijuma, vremenskih okvira pristupa, različite, pa čak i kontradiktorne izjave evropskih zvaničnika i zvaničnika EU, jeste da se i ovde samo radi o politici, manje-više ustrojenoj evropskim pravilima i propisima.

---

15 Ulrich Beck, *Das deutsche Europa*, Suhrkamp Verlag Berlin, 2012, S. 8.

16 Christopher Coker, *Sumrak Zapada,* Dosije, Beograd, 2006.

17 Oswald Spengler, Der Untergang des Abendlandes. Umrisse einer Morphologie der Weltgeschichte, Deutscher Taschenbuch-Verlag, München, 1972.

18 Francis Fukuyama, *The End of Hystory and The Last Man*, Free Press, New York, 1992.

Literatura

Ash, Timoti Garton, "Allein kriegen sie es nicht hin. In die Führung Europas hat sich Deutschland nicht gedrängt, es ist auch schlect darauf vorbereitet", in: *Der Spiegel* (13. Februar 2012), S. 24 f., online dostupno na: http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-83977208.html.

Beck, Ulrich, *Das deutsche Europa*, Suhrkamp Verlag Berlin, 2012, S. 8.

„Bitka između Makronove i Orbanove Evrope", Politika, 25. 05. 2019.

Fukuyama, Francis, *The End of History and The Last Man*, Free Press, New York, 1992.

Coker, Christopher, *Sumrak Zapada,* Dosije, Beograd, 2006.

Martens, Michael, "Warum Serbien nicht in die Europäische Union gehört", *FA. Z*, 28. 04. 2019, dostupno i na https://www.faz.net › Politik › Ausland.

"Nicht alles, was anders ist, als wir es kennen, ist gleich undemokratisch", Legal Tribune Online, 16. 07. 2019.

Spengler, Oswald, *Der Untergang des Abendlandes. Umrisse einer Morphologie der Weltgeschichte*, Deutscher Taschenbuch-Verlag, München, 1972.

https: //eur-lex. europa. eu › legal-content › TXT › PDF (posećeno 15. 10. 2019)

https://www.neuepresse.de/Nachrichten/Politik/Deutschland-Welt/Spitzenkandidat-Weber-Ich-moechte-1000-ueberfluessige-EU-Vorschriften-streichen (posećeno 15. 10. 2019)

https://www.slobodnaevropa.org/a/30307345.html

https://www.dw.com/de/kommentar-westbalkan-in-der-warteschleife/a-49494344

Ljiljana Glišović

European Germany or German Europe: Results of the European Parliament Elections in Germany and Elections for the President of European Comission

This paper aims to present the results of European Parliament election in Germany having in mind that the climate crisis had been the major issue in the pre-election campaign. Germany's two major parties took significant blow in the European elections. The text also deals with the election procedures of the former German defense minister, Ms. von der Leyen, for the President of the European Commission, and the excessive role played in the whole process by leaders of member states who fail to respect the rule of law bypassing "spizencandadats" as well as with its possible implications for the *enlargement* process of the *European Union* to the *Western Balkans*.

Key Words: climate crisis, President of the European Commission, rule of law, "spizencandadats" (leading candidates), *enlargement* process of the EU to the *Western Balkans*